

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

15. juni 2006*

I sag C-28/05,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af College van Beroep voor het bedrijfsleven (Nederlandene) ved kendelse af 18. januar 2005, indgået til Domstolen den 28. januar 2005, i sagen:

G.J. Dokter,

Maatschap Van den Top,

W. Boekhout

mod

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Rosas, og dommerne J. Malenovský (refererende dommer), A. Borg Barthet, U. Löhmus og A. Ó Caoimh,

* Processprog: nederlandsk.

generaladvokat: M. Poiares Maduro
justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 8. december 2005,

efter at der er afgivet indlæg af:

- G.J. Dokter ved advocaat N.W.A. Tollenaar
- den nederlandske regering ved H. Sevenster og C. ten Dam, som befuldmægtigede
- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved T. van Rijn, F. Erlbacher og M. van Heezik, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 19. januar 2006,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets direktiv 85/511/EØF af 18. november 1985 om fællesskabsforanstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge (EFT L 315, s. 11), som ændret, navnlig ved Rådets direktiv 90/423/EØF af 26. juni 1990 (EFT L 224, s. 13, herefter »direktiv 85/511«).

- 2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag mellem G.J. Doktor, Maatschap Van den Top og W. Boekhout (herefter »sagsøgerne i hovedsagen«) og Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vedrørende nedslagtning af dyr, som tilhørte sagsøgerne i hovedsagen.

Retsforskrifter

- 3 Ifølge artikel 2, stk. 2, litra c)-e) i direktiv 85/511 forstås ved:

»c) dyr, som er angrebet af mund- og klovesyge: dyr af modtagelige arter,

— hos hvilke der er konstateret kliniske symptomer eller post mortem-læsioner, der kan henføres til mund- og klovesyge, eller

— hos hvilke mund- og klovesyge er officielt konstateret ved en laboratorieundersøgelse

d) dyr, der mistænkes for at være angrebet af mund- og klovesyge: dyr af modtagelige arter, der udviser kliniske symptomer eller post mortem-læsioner af en sådan art, at der er begrundet mistanke om, at der er tale om mund- og klovesyge

- e) dyr, der mistænkes for at være kontamineret: dyr af modtagelige arter, der — ifølge de foreliggende epizootologiske oplysninger — kan have været direkte eller indirekte udsat for mund- og klovesygevirus«.

4 Direktivets artikel 4, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Såfremt der på en bedrift befinder sig et eller flere dyr, der mistænkes for at være angrebet af eller kontamineret med mund- og klovesyge, påser medlemsstaterne, at der straks iværksættes officielle undersøgelser til bekræftelse eller afkræftelse af tilstedeværelsen af den pågældende sygdom, og navnlig at embedsdyrlægen udtager eller lader udtage de relevante prøver til undersøgelse på laboratorium.

[...]«

5 Det følger af direktivets artikel 5, at »medlemsstaterne [...], så snart det er blevet bekræftet, at et eller flere dyr som defineret i artikel 2, litra b), findes i en bedrift«, påser, at den kompetente myndighed ufortøvet træffer de i bestemmelsen omhandlede foranstaltninger, navnlig at samtlige dyr af modtagelige arter på bedriften slås ned under offentlig kontrol på en sådan måde, at enhver risiko for spredning af mund- og klovesygevirus undgås.

6 Direktivets artikel 11, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne påser, at

— laboratorieundersøgelser til påvisning af mund- og klovesyge udføres af et laboratorium i medlemsstaten, jf. bilag B, som kan ændres eller suppleres efter

fremgangsmåden i artikel 17. Ved disse laboratorieundersøgelser skal der om nødvendigt og især ved nyudbrud foretages bestemmelse af virustype, -undertype eller eventuelt -variant, som om nødvendigt kan bekræftes at et af Fællesskabet udpeget referencelaboratorium

[...]«

7 Det bestemmes i direktivets artikel 13, stk. 1 og 2:

»1. Medlemsstaterne sørger for,

— [...]

— at håndtering af mund- og klovesygevirus med henblik på forskning, diagnose og/eller fremstilling af vacciner kun sker på de virksomheder og laboratorier, der er anført i bilag A og B

— [...]

— at de laboratorier, der er nævnt i andet led, kun godkendes, hvis de opfylder de minimumskrav, som anbefales af FAO for laboratorier, der arbejder med mund- og klovesygevirus in vitro og in vivo.

2. Veterinæreksperter fra Kommissionen foretager i samarbejde med de kompetente myndigheder i medlemsstaterne stikprøvekontrol for at undersøge, om de sikkerhedssystemer, der anvendes i de i bilag A og B anførte virksomheder og laboratorier, opfylder FAO's minimumsnormer.

Kommissionen foretager denne kontrol mindst én gang om året [...]

[...]«

- 8 I bilag B til direktiv 85/511, med overskriften »Liste over mund- og klovesygelaboratorier i medlemsstaterne« er under rubrikken »Nederlandene« anført »Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad«.
- 9 Den regelmæssige ajourføring af den i bilaget nævnte liste over laboratorier foregår i henhold til artikel 13, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 85/511 efter den i direktivets artikel 17 beskrevne komitologiprocedure. Inden for rammerne af denne procedure forelægger Kommissionen et udkast til de foranstaltninger, der skal træffes, til den stående veterinærkomité bestående af repræsentanter fra medlemsstaterne, og i givet fald til Rådet for Den Europæiske Union.
- 10 Tredje betragtning til direktiv 90/423 har følgende ordlyd:

»[I] en undersøgelse, som Kommissionen har foretaget [...], har [det] vist sig, at der er en vis risiko forbundet med håndtering af virus på laboratorierne, fordi det ikke

kan udelukkes, at lokale modtagelige dyr kan smittes heraf, og med anvendelse af vaccine, hvis inaktiveringsmetoderne ikke giver tilstrækkelig sikkerhed for, at vaccinen uskadeliggøres.«

- 11 Det bestemmes i artikel 10, stk. 1, i Rådets direktiv 90/425/EØF af 26. juni 1990 om veterinærkontrol og zooteknisk kontrol i samhandelen med visse levende dyr og produkter inden for Fællesskabet med henblik på gennemførelse af det indre marked (EFT L 224, s. 29):

»En medlemsstat underretter straks de øvrige medlemsstater og Kommissionen, når det konstateres, at der på dens område forekommer en af de i [Rådets] direktiv 82/894/EØF [af 21. december 1982 om anmeldelse af dyresygdomme inden for Fællesskabet] omhandlede sygdomme, samt når der konstateres zoonoser, sygdomme eller andre forhold, der kan udgøre en alvorlig fare for dyrs eller menneskers sundhed.

Afsendelsesmedlemsstaten iværksætter straks de bekæmpelsesforanstaltninger eller forebyggende foranstaltninger, der er fastsat i EF-bestemmelserne, navnlig afgrænsning af de heri foreskrevne iagttagelsesdistrikter, eller træffer enhver anden foranstaltning, som den finder hensigtsmæssig.

[...]«

- 12 Det bestemmes i fjerde betragtning til Kommissionens beslutning 2001/246/EF af 27. marts 2001 om fastlæggelse af betingelserne for bekæmpelse og udryddelse af

mund og klovesyge i Nederlandene i henhold til artikel 13 i direktiv 85/511/EØF (EFT L 88, s. 21):

»Ud over foranstaltningerne i direktiv 85/511/EØF anvender Nederlandene som sikkerhedsforanstaltning forebyggende aflivning af modtagelige dyr på bedrifter, der ligger i umiddelbar nærhed af smitteramte eller mistænkte bedrifter, idet der tages hensyn til den epidemiologiske situation og den store tæthed af modtagelige dyr i visse dele af landet.«

13 Beslutningens artikel 1 har følgende ordlyd:

»I denne beslutning forstås ved:

1) »forebyggende aflivning« aflivning af modtagelige dyr på bedrifter inden for en bestemt radius omkring bedrifter, der er pålagt restriktioner som fastsat i artikel 4 og 5 i direktiv 85/511/EØF.

[...]

2) »forebyggende vaccination« nødvaccination af dyr af modtagelige arter på identificerede bedrifter i et bestemt område, vaccinationsområdet, der udelukkende foretages i forbindelse med forebyggende aflivning som defineret i stk. 1.

[...]«

14 Det bestemmes i beslutningens artikel 2, stk. 1:

»Uanset direktiv 85/511/EØF, særlig artikel 4, 5 og 9, kan Nederlandene beslutte at indføre forebyggende vaccination på de betingelser, der er fastlagt i bilaget.«

15 I bilaget præciseres bl.a., at »det geografiske område, hvor der skal foretages forebyggende vaccination«, er et område med en radius på op til 2 km omkring en bedrift, som er pålagt restriktioner som fastsat i artikel 4 og 5 i direktiv 85/511. Endvidere skal vaccinationsområdet ligge i de dele af Nederlandene, som er anført i bilag I til Kommissionens beslutning 2001/223/EF af 21. marts 2001 om beskyttelsesforanstaltninger mod mund- og klovesyge i Nederlandene (EFT L 82, s. 29), dvs. provinserne Gelderland, Overijssel, Flevoland og Noord-Brabant.

Hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

16 Da de nederlandske myndigheder var blevet informeret om en mistanke om mund- og klovesyge på bedriften Teunissen, som ligger mindre end to kilometer fra sagsøgernes bedrifter, foretog en gruppe specialister fra Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (det nederlandske kvæg- og kødinspektorat, herefter »RVV«) den 20. og 22. marts 2001 en inspektion på denne bedrift, hvorunder der blev udtaget flere prøver, som blev sendt til laboratoriet ID-Lelystad BV (herefter »ID-Lelystad«) for at blive analyseret. Gruppen gennemførte ligeledes klinisk inspektion, aflivning af 14 dyr og — den 27. marts 2001 — nedslagtning af bedriften.

- 17 Den 28. marts 2001 fremsendte ID-Lelystad en telefax til RVV, hvori det meddelte, at prøverne fra bedriften Teunissen var positive.
- 18 Direktøren for RVV erklærede som følge heraf bedriften Teunissen for kontamineret, og meddelte ved afgørelse af 29. marts 2001 sagsøgerne i hovedsagen, at alle klovbærende dyr på deres bedrifter skulle anses for mistænkte for at være kontamineret, da der var blevet konstateret et tilfælde af mund- og klovesyge i nærheden. Som følge af disse afgørelser — sagsøgernes klage over disse afgørelser blev afvist — blev der truffet foranstaltninger til bekæmpelse af virusset på deres bedrifter, nemlig først vaccination af dyrene og siden nedslagtning heraf.
- 19 Sagsøgerne i hovedsagen påklagede disse afgørelser til direktøren for RVV, som afviste klagerne. De anlagde herefter sag ved den forelæggende ret til prøvelse af afvisningsafgørelserne.
- 20 De gjorde for det første gældende, at direktøren for RVV ikke kunne begrunde afgørelserne af 29. marts 2001 alene med indholdet af den telefax, som ID-Lelystad havde sendt, og hvori resultatet af laboratorieundersøgelserne var angivet. Han burde have udbedt sig laboratorierapporten, gennemgået den og undersøgt, om laboratoriet havde gennemført sine analyser korrekt. Sagsøgerne gjorde for det andet gældende, at direktøren havde tilsidesat direktiv 85/511 ved at lægge ID-Lelystads analyser til grund for afgørelserne af 29. marts 2001, idet ID-Lelystad ikke er nævnt i bilag B til direktivet og derfor ikke er et laboratorium som omhandlet i direktivets artikel 11, stk. 1, første led, og artikel 13, stk. 1, andet led. I bilaget er Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad (herefter »CDI«) anført, hvilket ikke er det samme som ID-Lelystad, som har et andet navn og en anden juridisk form.

21 Direktøren for RVV har anført, at han var bundet af resultaterne fra laboratoriet, og at han ikke kunne tage stilling til deres rigtighed. Han havde således ingen skønsmargin for så vidt angår konstateringen af mund- og klovesyge på den omhandlede bedrift. Følgelig var han forpligtet til at træffe foranstaltninger til bekæmpelse af sygdommen, så snart laboratoriet havde konstateret tilstedeværelsen af virusset. Endvidere fandt direktøren, at bilag B til direktiv 85/511 skulle fortolkes således, at det ligeledes omfattede ID-Lelystad. Omdannelsen af CDI til ID-Lelystad skyldes alene en ændring i den juridiske form. Der havde siden 1995 været tale om det samme laboratorium, beliggende på samme adresse, med samme udstyr og med de samme opgaver.

22 Herefter har College van Beroep voor het bedrijfsleven besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Har den forpligtelse, der i henhold til artikel 11, stk. 1, første led, sammenholdt med artikel 13, stk. 1, andet led, i direktiv 85/511[...], påhviler medlemsstaterne, til at påse, at laboratorieundersøgelser til påvisning af mund- og klovesyge udføres af et laboratorium, der er anført i bilag B til direktiv 85/511, direkte virkning?

2) a) Skal artikel 11, stk. 1, i direktiv 85/511 fortolkes således, at den omstændighed, at tilstedeværelsen af mund- og klovesyge er påvist af et laboratorium, som ikke er anført i bilag B til direktiv 85/511, skal være forbundet med retlige følger?

b) Såfremt andet spørgsmål, litra a), besvares bekræftende:

Har artikel 11, stk. 1, i direktiv 85/511 til formål at beskytte interesserne hos borgere, såsom sagsøgerne i hovedsagen? Såfremt dette spørgsmål besvares

benægtende, ønskes oplyst, om borgere, såsom sagsøgerne i hovedsagen, kan påberåbe sig en eventuel tilsidesættelse af de forpligtelser, som påhviler medlemsstaternes myndigheder på grundlag af denne bestemmelse?

- c) Såfremt svaret på andet spørgsmål, litra b), indebærer, at borgere kan påberåbe sig artikel 11, stk. 1, i direktiv 85/511: Hvilke retlige følger skal være forbundet med den omstændighed, at tilstedeværelsen af mund- og klovesyge påvises af et laboratorium, som ikke er anført i bilag B til direktiv 85/511?
- 3) Skal bilag B til direktiv 85/511 under hensyn til bestemmelserne i dette direktivs artikel 11 og 13 fortolkes således, at anførelsen i bilag B til direktiv 85/511 af »Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad« også kan eller skal omfatte ID-Lelystad BV?
- 4) Såfremt det følger af svarene på ovenstående spørgsmål, at tilstedeværelsen af mund- og klovesyge kan påvises af et laboratorium, som ikke er anført i bilag B til direktiv 85/511, eller at bilag B til direktiv 85/511 skal fortolkes således, at anførelsen af »Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad« også kan eller skal omfatte ID-Lelystad BV:

Skal direktiv 85/511 da fortolkes således, at det fastsætter, at den nationale forvaltningsmyndighed, der har beføjelse til at træffe beslutning, er bundet af resultatet af en undersøgelse udført af et laboratorium, som er anført i bilag B til direktiv 85/511, eller, såfremt svaret på andet spørgsmål, litra a), indebærer, at forvaltningsmyndigheden også kan basere sine foranstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge på resultater fra et laboratorium, som ikke er anført i

bilag B til direktiv 85/511, af resultaterne fra sidstnævnte laboratorium, eller er bestemmelsen af beføjelsen omfattet af medlemsstatens procesautonomi, og skal den domstol, som hovedsagen er anlagt ved, undersøge, om bestemmelserne herom gælder, uanset om laboratorieundersøgelsen finder sted på grundlag af en fællesskabsretlig eller nationalretlig forpligtelse, eller om anvendelsen af bestemmelserne i den nationale procesret ikke gør gennemførelsen af fællesskabsbestemmelserne særdeles vanskelig eller praktisk umulig?

- 5) Såfremt svaret på spørgsmål 4 indebærer, at nationale myndigheder er bundet af laboratorieresultatet i henhold til direktiv 85/511:

Er nationale myndigheder da ubetinget bundet af resultatet af en mund- og klovesygeundersøgelse udført af et laboratorium? Såfremt dette spørgsmål besvares benægtende, ønskes oplyst, hvilken skønsmåling direktiv 85/511 giver disse nationale myndigheder?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Om første, andet og tredje spørgsmål

- 23 Med disse spørgsmål, som skal behandles under ét, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, dels hvilke ændringer i oplysningerne vedrørende et laboratorium nævnt i bilag B til direktiv 85/511 der har til følge, at laboratoriet mister sin status som laboratorium, der er opført i bilaget, når disse ændringer ikke er sket i overensstemmelse med fremgangsmåden i direktivets artikel 17, dels hvorvidt de nationale myndigheder kan lægge analyseresultater fra et laboratorium,

som ikke har denne status, til grund for foranstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge. Den forelæggende ret ønsker endvidere oplyst, hvorvidt direktivet er til hinder for, at en medlemsstat under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede træffer foranstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge på baggrund af resultater fra et laboratorium, som ikke er nævnt i bilaget, hvorvidt borgerne efterfølgende kan påberåbe sig denne tilsidesættelse af bestemmelserne i direktiv 85/5121 ved den nationale ret, og hvorvidt denne tilsidesættelse har retlige konsekvenser.

- 24 Indledningsvist bemærkes, at Kommissionen den 27. marts 2001 — altså to dage før de anfægtede nationale afgørelser — vedtog beslutning 2001/246 med hjemmel i artikel 10 i direktiv 90/425 og artikel 13, stk. 3, i direktiv 85/511. Kommissionen tillod med denne beslutning forebyggende vaccination og forebyggende aflivning af dyr, idet sidstnævnte foranstaltning ifølge beslutningens artikel 1 tog sigte på aflivning af modtagelige dyr, der befinder sig på bedrifter inden for en fastsat radius omkring de bedrifter, der er underlagt foranstaltningerne i artikel 4 og 5 i direktiv 85/511. Ifølge fjerde betragtning var Kongeriget Nederlandene, ud over foranstaltningerne i direktiv 85/511, som sikkerhedsforanstaltning begyndt at anvende forebyggende aflivning af modtagelige dyr på bedrifter, der ligger i umiddelbar nærhed af »smitteramte eller mistænkte« bedrifter (jf. dom af 10.3.2005, forenede sager C-96/03 og C-97/03, Tempelman og van Schaijk, Sml. I, s. 1895, præmis 37 og 38).
- 25 I medfør af beslutning 2001/246, sammenholdt med artikel 10 i direktiv 90/425, og artikel 4 og artikel 2, litra d) og e), i direktiv 85/511 var de nederlandske myndigheder bemyndigede til efter en forebyggende vaccination at aflive modtagelige dyr, der befinder sig på bedrifter inden for en radius på to kilometer omkring en bedrift, hvor der enten befinder sig dyr, der mistænkes for at være angrebet af mund- og klovesyge, dvs. dyr, der udviser kliniske symptomer eller post mortem-læsioner af en sådan art, at der er begrundet mistanke om, at der er tale om mund- og klovesyge, eller dyr, der mistænkes for at være kontamineret, dvs. dyr, der — ifølge de foreliggende epizootiologiske oplysninger — kan have været direkte eller indirekte udsat for mund- og klovesygevirus.

- 26 Der stilles imidlertid ikke i beslutning 2001/246 krav om, at sådanne oplysninger vedrørende den bedrift, hvor der befinder sig dyr, der er mistænkt for at være angrebet af eller kontamineret med mund- og klovesyge, alene bygger på resultater fra laboratorier, der er opført i bilag B til direktiv 85/511. Den omstændighed, at oplysningerne stammer fra et laboratorium, som ikke har denne status, har således ingen indflydelse på foranstaltningernes forenelighed med fællesskabsretten.
- 27 Domstolen har endvidere i præmis 40 i Tempelman og van Schijk-dommen fastslået, at direktiv 85/511 ikke kan fortolkes på en sådan måde, at de foranstaltninger, som direktivet foreskriver, ikke kan suppleres af fællesskabsretlige eller nationale foranstaltninger vedtaget på grundlag af direktiv 90/425. Beslutning 2001/246 udgør en fællesskabsretlig foranstaltning, som navnlig har hjemmel i dette direktivs artikel 10.
- 28 Det tilkommer den nationale ret at vurdere, hvorvidt de nationale myndigheder i lyset af de faktiske omstændigheder, der fremgår af denne doms præmis 16, har truffet de i hovedsagen omhandlede foranstaltninger i overensstemmelse med betingelserne i beslutning 2001/246. Hvis dette er tilfældet, følger det af de forudgående bemærkninger, at sagsøgerne i hovedsagen ikke kan gøre en tilsidesættelse af artikel 11, stk. 1, og 13, stk. 1, i direktiv 85/511 gældende, og at fællesskabsretten således ikke er til hinder for disse foranstaltninger.
- 29 Det skal endvidere undersøges, hvorvidt sagsøgerne kunne lægge disse bestemmelser til grund i tilfælde, hvor de nederlandske myndigheders beslutninger om at erklære klovbærende dyr på deres bedrifter for mistænkte for at være kontamineret, da der var blevet konstateret et tilfælde af mund- og klovesyge på bedriften Teunissen, og at beordre alle disse dyr nedslagtet, ikke kunne have hjemmel i beslutning 2001/246.
- 30 Det følger af artikel 11, stk. 1, første led, og artikel 13, stk. 1, andet led, i direktiv 85/511, at medlemsstaterne sørger for, at håndtering af mund- og klovesygevirus med henblik på diagnose kun sker på de godkendte laboratorier, der er anført i bilag B til direktivet.

- 31 De eneste oplysninger, der nævnes i bilaget med henblik på at identificere laboratorierne, er i princippet deres navn og den by, hvor de har deres hjemsted, det vil for så vidt angår Nederlandene sige »Centraal Diergeneeskundig Instituut« og »Lelystad«. Direktivet fastsætter i øvrigt i artikel 17 alene én procedure for enhver ændring af disse oplysninger.
- 32 Denne procedure og bestemmelserne i artikel 11 og 13 er, som det ligeledes præciseres i tredje betragtning til direktiv 90/423, begrundet med, at der er en vis risiko forbundet med håndtering af virus på laboratorierne, fordi det ikke kan udelukkes, at lokale modtagelige dyr kan smittes heraf. Dette bekræftes i øvrigt af første betragtning til Kommissionens beslutning 2003/11/EF af 10. januar 2003 om ændring af direktiv 85/511 (EFT L 7, s. 82), hvori anføres, at »[e]fter at den rutinemæssige vaccination mod mund- og klovesygevirus ophørte i EF i 1991, er EF's besætninger blevet mere modtagelige over for denne sygdom. På laboratorier, der håndterer virus, bør arbejdet derfor foregå under sikre forhold for at undgå spredning af virus, som kan bringe EF's besætninger i fare«.
- 33 Sygdommens diagnose skal således stilles af ansvarlige laboratorier, hvormed forstås, at deres troværdighed skal vurderes, før de optages i bilaget og i givet fald i forbindelse med, at ændringer vedrørende laboratorierne indføres i dette.
- 34 Dette krav om, at laboratorierne skal optages i bilaget, skal imidlertid betragtes i lyset af det generelle formål med direktiv 85/511, som består i en effektiv bekæmpelse af mund- og klovesyge (jf. Tempelman og van Schaijk-dommen, præmis 35), hvilket navnlig indebærer, at der træffes foranstaltninger, så snart sygdommen opdages. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at en effektiv bekæmpelse af sygdommen forudsætter, at de offentlige myndigheder i tide har muligheden for at få stillet en diagnose til bestemmelse af sygdommen.

- 35 Hvis den omstændighed, at ændringerne vedrørende et laboratorium, som er nævnt i bilag B til direktiv 85/511, ikke blev indført i bilaget, altid skulle medføre, at laboratoriet mister sin status som laboratorium, der er opført på listen, ville de nederlandske myndigheder imidlertid i henhold til artikel 11 og 13 være nødsaget til ikke længere at lade dette laboratorium udføre analyser, indtil den omhandlede ændring var blevet indført i bilaget. Et sådant krav ville føre til en formalisme, som kunne forhindre myndighederne i at anvende et nærtliggende laboratorium for rettidigt at opdage virusset, hvilket ville være i strid med formålet om effektiv bekæmpelse af mund- og klovesyge.
- 36 Kravet om indførelse af ændringer skal derfor ikke gå videre end det, der er nødvendigt til beskyttelse af de interesser, bestemmelsen skal sikre, nemlig forebyggelse af risikoen for spredning af virusset under laboratorieundersøgelserne.
- 37 Det skal således i hvert enkelt tilfælde undersøges, hvorvidt ændringerne kan have indvirkning på sikkerheden på det omhandlede laboratorium på en sådan måde, at risikoen for, at lokale modtagelige dyr kontamineres, forhøjes. Hvis dette ikke er tilfældet, kan laboratoriet på trods af ændringerne i oplysningerne ikke miste sin status som laboratorium, der er opført på listen i bilag B til direktiv 85/511.
- 38 Dette er bl.a. tilfældet, når ændringer i laboratoriets navn og juridiske form alene har en ren formel karakter, og når de ikke har indflydelse på laboratoriets sikkerhed eller troværdighed, særligt når dets personale, lokaler og udstyr i det væsentlige forbliver uændret.
- 39 I denne forbindelse er det — i modsætning til hvad sagsøgerne i hovedsagen har anført — ikke væsentligt, om laboratoriet i henhold til nationale regler er en fra den på listen i bilag B opførte juridisk forskellig enhed, henset til de ændringer, der er foretaget.

- 40 Det er i nærværende sag ubestridt, at ID-Lelystad er blevet skabt ud fra CDI som følge af en række sammenlægninger og overtagelser. Sagsøgerne i hovedsagen har således anført, at ID-Lelystad ikke kan sidestilles med CDI med henblik på anvendelsen af direktiv 85/511, særligt af den grund, at der er tale om to adskilte retssubjekter, som ikke har samme juridiske form, at CDI i modsætning til ID-Lelystad var forpligtet til at offentliggøre sine interne dokumenter vedrørende de behandlede sager, og at CDI i modsætning til ID-Lelystad var underlagt den kompetente ministers kompetence.
- 41 Selv om det i en præjudiciel sag er den nationale ret, der i lyset af de i nærværende doms præmis 30-39 anførte bemærkninger skal tage stilling til, om ID-Lelystad på trods af sådanne ændringer skal anses for et laboratorium, der er omfattet af artikel 11, stk. 1, og artikel 13, stk. 1, i direktiv 85/511, er Domstolen, hvis opgave det er at give den nationale ret fyldestgørende svar, dog kompetent til på grundlag af det i hovedsagen oplyste samt de for den afgivne skriftlige og mundtlige indlæg at vejlede den nationale ret på en sådan måde, at denne kan træffe sin afgørelse (jf. i denne retning dom af 7.3.1996, sag C-278/93, Freers og Speckmann, Sml. I, s. 1165, præmis 24, og af 11.9.2003, sag C-77/02, Steinicke, Sml. I, s. 9027, præmis 59).
- 42 Den forelæggende ret skal i denne forbindelse ligeledes tage Kommissionens holdning i betragtning, da Kommissionen i henhold til artikel 13, stk. 2, i direktiv 85/511 har kompetence til at foretage regelmæssige kontroller for at undersøge de sikkerhedssystemer, der anvendes i de i bilaget opførte laboratorier, og endog har et særligt ansvar inden for rammerne af fremgangsmåden i direktivets artikel 17, som netop tager sigte på en vurdering af et laboratoriums troværdighed med henblik på direktivets anvendelse.
- 43 Kommissionen har imidlertid bekræftet såvel i dens skriftlige indlæg som under retsmødet, at den aldrig har været i tvivl om laboratoriet ID-Lelystads identitet, og at den altid har været af den opfattelse, at ændringerne mellem CDI og ID-Lelystad alene var formelle.

- 44 Det skal i øvrigt under de i hovedsagen omhandlede omstændigheder bemærkes, at den blotte omstændighed, at den oprindelige enhed som følge af sammenlægninger og overtagelser i juridisk forstand er blevet en særskilt enhed, ikke betyder, at laboratoriet herefter har et lavere sikkerhedsniveau hvad angår risikoen for spredning af virusset.
- 45 Det skal ligeledes bemærkes, at der ikke er nogen forbindelse mellem risikoen for spredning af virusset og et laboratoriums forpligtelse til at offentliggøre sine interne dokumenter vedrørende de behandlede sager.
- 46 Hvad angår den omstændighed, at laboratoriet ikke længere er underlagt de offentlige myndigheders ansvar, ikke længere skal følge disses instruktioner og således ikke effektivt kan tvinges til at overholde de forpligtelser, som følger af direktiv 85/511, kan Domstolen ikke a priori udelukke, at sådanne ændringer kan have indvirkninger på sikkerheden for så vidt angår risikoen for spredning af virusset, og at laboratoriet eventuelt vil miste sin status som laboratorium, der er opført i bilag B til direktivet. Det tilkommer den nationale ret at vurdere, om en sådan ændring i lyset af sagens faktiske omstændigheder har haft indvirkning på det i hovedsagen omhandlede laboratoriums sikkerhed.
- 47 Hvis det fastslås, at ID-Lelystad i lyset af disse betragtninger har mistet sin status som laboratorium, der er opført i bilag B til direktiv 85/511, ønsker den forelæggende ret ligeledes oplyst, hvorvidt direktivet er til hinder for, at en medlemsstat under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede træffer foranstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge på baggrund af resultater fra et laboratorium, som ikke er nævnt i bilaget, hvorvidt borgerne efterfølgende kan påberåbe sig denne tilsidesættelse af bestemmelserne i direktiv 85/511 ved den nationale ret, og hvorvidt denne tilsidesættelse har retlige konsekvenser.

48 Det skal under de i hovedsagen omhandlede omstændigheder bemærkes, at medlemsstaterne i henhold til artikel 10, stk. 1, i direktiv 90/425 kan træffe andre supplerende foranstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge end dem, der er omhandlet i direktiv 85/511, og bl.a. som i nærværende sag træffe foranstaltning til nedslagtning af dyr, som befinder sig på en nabobedrift eller inden for en fastsat radius omkring en bedrift med smittede dyr (Tempelman og van Schaijk-dommen, præmis 52).

49 Medlemsstaterne kan imidlertid kun træffe sådanne foranstaltninger under overholdelse af fællesskabsretten, og de skal således handle i overensstemmelse med formålene med de gældende fællesskabsretlige bestemmelser, såsom bestemmelserne i direktiv 85/511 (jf. i denne retning Tempelman og van Schaijk-dommen, præmis 31).

50 Hvad angår dette direktiv bemærkes, at det følger af artikel 5, sammenholdt med artikel 2, stk. 2, litra c), at det tilkommer de kompetente myndigheder at træffe de i bestemmelsen omhandlede foranstaltninger — navnlig at aflive samtlige dyr af modtagelige arter — på enhver bedrift, hvor det er bekræftet, at der befinder sig et eller flere dyr af modtagelige arter,

— hos hvilke der er konstateret kliniske symptomer eller post mortem-læsioner, der kan henføres til mund- og klovesyge, eller

— hos hvilke mund- og klovesyge er officielt konstateret ved en laboratorieundersøgelse.

- 51 Henset til formålet med en effektiv bekæmpelse af mund- og klovesyge, skal disse metoder til diagnosticering fortolkes bredt.
- 52 I artikel 2, stk. 2, litra c), anvendes imidlertid ordet »laboratorium« uden nogen anden præcisering, og det fremgår således ikke af ordlyden, at der alene kan træffes foranstaltninger på grundlag af resultaterne fra et laboratorium, som er opført på listen i bilag B til direktiv 85/511.
- 53 Endvidere skal der ifølge samme bestemmelse ligeledes træffes foranstaltninger til bekæmpelse af sygdommen, når der er konstateret kliniske symptomer eller post mortem-læsioner, som »kan« henføres til mund- og klovesyge, på et dyr. En konstatering af tilstedeværelsen af virusset på grundlag af denne metode vil imidlertid pr. definition have mindre beviskraft end en laboratorieundersøgelse, selv hvis laboratoriet ikke er blevet godkendt af Kommissionen inden for rammerne af fremgangsmåden i artikel 17 i direktiv 85/511, som laboratorium, der har beføjelse til at håndtere dette virus.
- 54 Selv om de kompetente myndigheder i henhold til artikel 10, stk. 1, i direktiv 85/511 har beføjelse til at træffe andre supplerende foranstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge end dem, der er omhandlet i direktiv 85/511, betyder denne supplerende karakter, at myndighederne kan træffe foranstaltninger svarende til dem i artikel 5 i direktiv 85/511 på grundlag af samme laboratorieresultat som det, der ligger til grund for sidstnævnte foranstaltninger, og ligeledes på grundlag af resultatet fra et laboratorium, som ikke er anført i bilag B til direktiv 85/511.
- 55 Endelig skal det bemærkes, at bestemmelserne i artikel 11, stk. 1, første led, og artikel 13, stk. 1, første led, i direktiv 85/511, i modsætning til hvad sagsøgerne i hovedsagen har gjort gældende, ikke kan rejse tvivl om denne konklusion.

- 56 Det bemærkes, at bestemmelserne pålægger medlemsstaterne en forpligtelse til med henblik på diagnose at henvende sig til laboratorier, der er anført i bilag B, idet håndtering af virus på andre laboratorier udgør en risiko for spredning af virusset.
- 57 Uafhængig af denne forpligtelse er imidlertid forpligtelsen til ikke med henblik på at træffe foranstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge at anvende et laboratorieresultat, som er leveret i strid med førstnævnte forpligtelse, og således med risiko for, at laboratorier, som ikke er nævnt i bilaget, spreder virusset. Selv om de kompetente myndigheder kan tilsidesætte direktiv 85/511 ved ikke at overholde den førstnævnte forpligtelse, vil denne tilsidesættelse ikke så tvivl om betragtningerne i nærværende doms præmis 50-54, hvorefter medlemsstaterne kan anvende resultater fra et laboratorium, som ikke er nævnt i bilaget, med henblik på at træffe sådanne foranstaltninger.
- 58 Under disse omstændigheder er det ufornuddent at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt borgerne ved den nationale ret under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede kan påberåbe sig en tilsidesættelse af direktiv 85/511 som følge af, at de offentlige myndigheder har anvendt resultater fra et laboratorium, som ikke er nævnt i bilaget, og hvorvidt denne tilsidesættelse har retlige konsekvenser.
- 59 Herefter skal første, andet og tredje spørgsmål besvares med, at direktiv 85/511 skal fortolkes således, at når ændringer i oplysningerne vedrørende et laboratorium nævnt i bilag B ikke er blevet indført heri efter fremgangsmåden i direktivets artikel 17, har disse til følge, at laboratoriet kun mister sin status som laboratorium, der er opført i bilaget, såfremt ændringerne kan have indvirkning på laboratoriets sikkerhed for så vidt angår risikoen for spredning af virusset under undersøgelserne, og såfremt de således forhøjer risikoen for kontaminering af lokale modtagelige dyr. Direktiv 85/511 er desuden ikke til hinder for, at en medlemsstat træffer de foranstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge, som fremgår af artikel 10,

stk. 1, i direktiv 90/425, på grundlag af resultatet af en undersøgelse foretaget af et laboratorium, som ikke er anført i bilag B til direktiv 85/511.

Om fjerde og femte spørgsmål

- 60 Med disse spørgsmål, som skal behandles under ét, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, i hvor høj grad den kompetente myndighed er bundet af resultatet af en undersøgelse foretaget af et laboratorium, som er opført i bilag B til direktiv 85/511, og i hvor høj grad den er bundet af resultater fra et laboratorium, som ikke har denne status, herunder navnlig fra et laboratorium, som har mistet denne status af de i denne doms præmis 46 anførte grunde.
- 61 Der skal for det første tages stilling til det tilfælde, hvor resultatet stammer fra et laboratorium, som har en sådan status.
- 62 Det fremgår af artikel 5 i direktiv 85/511, at de kompetente nationale myndigheder ufortøvet træffer de i bestemmelsen nævnte foranstaltninger, så snart det er blevet bekræftet, at der på bedriften findes et eller flere dyr, hos hvem tilstedeværelsen af mund- og klovesyge er blevet officielt konstateret som følge af en laboratorieundersøgelse.
- 63 Myndighederne har endvidere i henhold til andre bestemmelser, såsom artikel 2 i beslutning 2001/246 og artikel 10, stk. 1, i direktiv 90/425, beføjelse til at træffe supplerende foranstaltninger.

- 64 Det skal endvidere bemærkes, at bekæmpelsen af mund- og klovesyge forudsætter, at der hurtigt og effektivt træffes passende foranstaltninger.
- 65 Med henblik herpå stilles der i direktiv 85/511 — særligt i artikel 13 — strenge krav til de laboratorier, som er opført i bilag B, for så vidt angår deres sikkerhedssystem og den regelmæssige kontrol, som udføres af Kommissionens veterinæreksperter og medlemsstaternes kompetente myndigheder. Analyser foretaget af disse laboratorier giver visse garantier, således at de myndigheder, som er ansvarlige for bekæmpelsen af mund- og klovesyge, i princippet kan stole på resultaterne heraf.
- 66 I betragtning af ovenstående må det herefter fastslås, at de kompetente myndigheder skal følge op på disse resultater og i princippet træffe de foranstaltninger, der følger af direktiv 85/511, eller enhver anden passende foranstaltning, henset til nødvendigheden af en hurtig og effektiv bekæmpelse af mund- og klovesyge.
- 67 Det er kun, hvis den kompetente myndighed råder over indicier, som kan rejse alvorlig tvivl om troværdigheden af laboratoriernes resultater, at den kan undlade straks at træffe disse foranstaltninger. I sådanne tilfælde kan den navnlig få stillet en ny diagnose, som kan be- eller afkræfte resultatet.
- 68 For det andet skal undersøges det tilfælde, hvor resultatet stammer fra et laboratorium, som ikke har status som laboratorium, der er opført i bilag B til direktiv 85/511.
- 69 Det følger af nærværende doms præmis 54, at den kompetente myndighed ikke kan undlade at træffe passende foranstaltninger alene af den grund, at tilstedeværelsen af mund- og klovesyge på en bedrift er blevet konstateret af et laboratorium, som ikke er opført i bilag B til direktiv 85/511.

- 70 Henset til, at mund- og klovesyge er meget smitsom, og at en hurtig og effektiv bekæmpelse heraf er nødvendig, er den kompetente myndighed forpligtet til at tage resultater fra et sådant laboratorium i betragtning med henblik på i givet fald at vedtage de passende foranstaltninger, som er fastsat i fællesskabsreglerne. Da sådanne laboratorier imidlertid ikke nødvendigvis giver samme garantier med hensyn til troværdigheden som et laboratorium, der er opført i bilag B til direktiv 85/511, skal den kompetente myndighed undersøge resultatets troværdighed, før den træffer de passende foranstaltninger.
- 71 Det skal endvidere i denne forbindelse bemærkes, at den kompetente myndighed under alle omstændigheder — uanset om resultatet af de undersøgelser stammer fra et laboratorium, som har status som laboratorium, der er opført i bilag B til direktiv 85/511 — alene kan træffe foranstaltninger i overensstemmelse med almindelige fællesskabsretlige principper, såsom bl.a. proportionalitetsprincippet og de grundlæggende rettigheder (jf. i denne retning Tempelman og van Schaijk-dommen, præmis 31).
- 72 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at proportionalitetsprincippet ifølge fast retspraksis indeholder et krav om, at de foranstaltninger, som iværksættes ved en fællesskabsbestemmelse, skal være egnede til at nå det tilsigtede mål og ikke må gå ud over, hvad der er nødvendigt for at nå det (jf. domme af 14.12.2004, sag C-434/02, Arnold André, Sml. I, s. 11825, præmis 45, og sag C-210/03, Swedish Match, Sml. I, s. 11893, præmis 47, samt dom af 6.12.2005, forenede sager C-453/03, C-11/04, C-12/04 og C-194/04, ABNA m.fl., Sml. I, s. 10423, præmis 68).
- 73 Hvad angår beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder har sagsøgerne i hovedsagen særligt anført, at de nationale myndigheder har truffet de i hovedsagen omhandlede foranstaltninger i strid med kontradiktionsprincippet.

74 Det følger ligeledes af fast retspraksis, at under enhver procedure, der iværksættes over for en person, og som kan munde ud i en bebyrdende retsakt, er overholdelse af retten til kontradiktion et grundlæggende fællesskabsretligt princip, som skal sikres, selv om der ikke er fastsat nogen bestemmelser vedrørende den pågældende procedure. Kontradiktionsprincippet indebærer, at de adressater for en beslutning, hvis interesser i væsentlig grad berøres deraf, skal have mulighed for at gøre deres synspunkter vedrørende de forhold, der lægges dem til last, og som ligger til grund for den anfægtede beslutning, gældende (jf. bl.a. dom af 24.10.1996, sag C-32/95 P, Kommissionen mod Lisrestal m.fl., Sml. I, s. 5373, præmis 21, af 21.9.2000, sag C-462/98 P, *Mediocurso* mod Kommissionen, Sml. I, s. 7183, præmis 36, og af 9.6.2005, sag C-287/02, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 5093, præmis 37). Henset til de alvorlige konsekvenser, som afgørelser truffet med hjemmel i artikel 5 i direktiv 85/511, artikel 2 i beslutning 2001/246 og artikel 10, stk. 1, i direktiv 90/425, har for landmændene, indebærer princippet — på området for bekæmpelse af mund- og klovesyge — et krav om, at adressaterne for sådanne beslutninger i princippet er i stand til at gøre deres synspunkter vedrørende de forhold, der lægges dem til last, og som ligger til grund for den anfægtede beslutning, gældende.

75 Det skal imidlertid bemærkes, at de grundlæggende rettigheder, såsom retten til kontradiktion, ikke skal betragtes som absolutte rettigheder, men kan underlægges begrænsninger, forudsat at disse er nødvendige for at tilgodese de almene hensyn, som den omhandlede foranstaltning forfølger, og forudsat at begrænsningerne ikke, når henses til deres formål, indebærer et uforholdsmæssigt og uantageligt indgreb over for det deres indhold af de beskyttede rettigheder. Blandt de mål, som kan berettige en begrænsning, er bl.a. beskyttelsen af den offentlige sundhed (jf. i denne retning dom af 8.4.1992, sag C-62/90, Kommissionen mod Tyskland, Sml. I, s. 2575, præmis 23, og af 17.10.1995, sag C-44/94, *Fishermen's Organisations m.fl.*, Sml. I, s. 3115, præmis 55).

76 I denne sammenhæng skal det fastslås, at hvis den kompetente myndighed ikke kunne træffe passende foranstaltninger mod mund- og klovesyge, uden at alle potentielt berørte personer forudgående havde fået kendskab til de faktiske omstændigheder og dokumenter, hvorpå foranstaltningerne byggede, og uden at de havde kunnet tage stilling til sådanne faktiske omstændigheder og dokumenter, ville myndigheden være forhindret i at handle hurtigt og effektivt. Beskyttelsen af

den offentlige sundhed berettiger således i princippet myndigheden til at træffe sådanne foranstaltninger, selv uden at den forudgående indhenter de berørtes synspunkter vedrørende de forhold, som ligger til grund for foranstaltningerne. Desuden kan en sådan begrænsning alene udgøre et uforholdsmæssigt og uantageligt indgreb over for det centrale indhold af retten til kontradiktion, hvis de berørte parter var frataget muligheden for at anfægte foranstaltningerne i en efterfølgende procedure og inden for rammerne heraf gøre deres synspunkter gældende.

- 77 Henset til nødvendigheden af at handle hurtigt over for mund- og klovesyge, indebærer princippet om retten til kontradiktion ikke nødvendigvis en udsættelse af gennemførelsen af foranstaltningerne, indtil denne procedure er afsluttet.
- 78 Selv om det i en sådan procedure viser sig, at den myndighed, der er ansvarlig for bekæmpelse af mund- og klovesyge, kunne træffe de i direktiv 85/511 og 90/425 eller i beslutning 2001/246 fastsatte foranstaltninger alene på grundlag af et laboratorieresultat, der var fremsendt via telefax, er princippet om retten til kontradiktion ikke til hinder for, at den ret, der skal træffe afgørelse i sagen, træffer sin afgørelse alene på grundlag af dette dokument, idet parterne har haft tilstrækkelig mulighed for at komme med bemærkninger hertil.
- 79 Herefter skal fjerde og femte spørgsmål besvares med, at den kompetente myndighed er forpligtet til at følge op på resultater af undersøgelser foretaget af et laboratorium, som har status som laboratorium, der er opført i bilag B til direktiv 85/511, og i princippet træffe de foranstaltninger, der er fastsat i direktivet eller enhver anden passende foranstaltning, henset til nødvendigheden af en hurtig og effektiv bekæmpelse af mund- og klovesyge. Den kompetente myndighed er selv forpligtet til at tage resultater fra et laboratorium, som ikke har denne status, i betragtning med henblik på i givet fald at vedtage de passende foranstaltninger, som er fastsat i fællesskabsreglerne. Da sådanne laboratorier imidlertid ikke nødvendigvis giver samme garantier med hensyn til troværdigheden som et laboratorium, der er

opført i bilag B, skal den kompetente myndighed undersøge resultatets troværdighed før den træffer de passende foranstaltninger. Den kompetente myndighed kan under alle omstændigheder alene træffe foranstaltninger i overensstemmelse med almindelige fællesskabsretlige principper, såsom bl.a. proportionalitetsprincippet og de grundlæggende rettigheder.

Sagens omkostninger

- ⁸⁰ Da sagens omkostninger i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Tredje Afdeling):

- 1) Rådets direktiv 85/511/EØF af 18. november 1985 om fællesskabsforanstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge, som ændret ved Rådets direktiv 90/423/EØF af 26. juni 1990, skal fortolkes således, at når ændringer i oplysningerne vedrørende et laboratorium nævnt i bilag B ikke er blevet indført heri efter fremgangsmåden i direktivets artikel 17, har disse til følge, at laboratoriet kun mister sin status som laboratorium, der er opført i bilaget, såfremt ændringerne kan have indvirkning på laboratoriets sikkerhed for så vidt angår risikoen for spredning af virusset under laboratoriets undersøgelser, og såfremt de således forhøjer risikoen for kontaminering af lokale modtagelige dyr. Direktiv 85/511 er ikke til hinder for, at en medlemsstat træffer de foranstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge, som fremgår af artikel 10, stk. 1, i Rådets direktiv 90/425/EØF af 26. juni 1990 om veterinærkontrol og zooteknisk kontrol i**

samhandelen med visse levende dyr og produkter inden for Fællesskabet med henblik på gennemførelse af det indre marked, på grundlag af resultatet af en undersøgelse foretaget af et laboratorium, som ikke er anført i bilag B til direktiv 85/511.

- 2) **Den kompetente myndighed er forpligtet til at følge op på resultater af undersøgelser foretaget af et laboratorium, som har status som laboratorium, der er opført i bilag B til direktiv 85/511, og i princippet træffe de foranstaltninger, der er fastsat i direktivet, eller enhver anden passende foranstaltning, henset til nødvendigheden af en hurtig og effektiv bekæmpelse af mund- og klovesyge. Den kompetente myndighed er selv forpligtet til at tage resultater fra et laboratorium, som ikke har denne status, i betragtning med henblik på i givet fald at vedtage de passende foranstaltninger, som er fastsat i fællesskabsreglerne. Da sådanne laboratorier imidlertid ikke nødvendigvis giver samme garantier med hensyn til troværdigheden som et laboratorium, der er opført i bilag B, skal den kompetente myndighed undersøge resultatets troværdighed, før den træffer de passende foranstaltninger. Den kompetente myndighed kan under alle omstændigheder alene træffe foranstaltninger i overensstemmelse med almindelige fællesskabsretlige principper, såsom bl.a. proportionalitetsprincippet og de grundlæggende rettigheder.**

Underskrifter